

— Ge wist dus, dat Roza op het Vijverhuis woonde ? vroeg Isegrim. En dat van Rooze haar daar gebracht had ?

— Ja, heer...

— Hoe wist gij dat ?

— Jonker van Rooze had het mij verteld.

— En gij moest zorgen dat Roza er niet gestoord werd.

— Ja, heer, maar in die dagen was ik ziek, gelijk ik u reeds gezegd heb en daardoor wist ik niet, wat ik deed. Gij begrijpt wel, dat ik in gezonden toestand dadelijk zoo'n misdrijf zou hebben belet.

Onder het publiek hoorde men weer gemompel.

— Gij hebt jonker van Dillen aangehouden, hernam Isegrim.

— Ja... Ik meende waarlijk dat hij de moordenaar was, al kon ik het niet gelooven, daar hij altijd een achtbaar jongeling geweest is, zoo als ieder weet. Nooit heeft het mij zulk een smart gedaan mijn harden plicht te doen.

— Zwijg, huichelaar ! riep Isegrim. Hoe durft ge dat nog te zeggen na al uw gekonkel met dat parelsnoer tegen een achtbare familie !

— Ik was ziek, heer... een kwaal in 't hoofd.

— Jonker van Dillen zei u, dat hij een vrouw bij 't Vijverhuis bemerkt had.

— Dat is waar, maar ik kon dat niet gelooven...

— Ge hebt geweigerd het onderzoek naar die vrouw te doen. En toch verklaarde jonker van Dillen de waarheid. Roza werd door een vrouw gedood.

Nu stond Julietta weer recht.

— Ik heb die misdaad gepleegd, bekende ze.

— Gij ! kreet Roger. Gij hebt het leven van mijn arm kind genomen. O, gij slet ! Wat had mijn Roza u misdaan ?

— Ik belijd mijn schuld, hernam de Spaansche. Ik handelde uit jaloezie. Zij nam de plaats in, waaruit ik verjaagd werd. In mijn haat dacht ik niet na.

— Ik eisch straf tegen deze vrouw ! sprak Roger.

— We zullen die zaak straks behandelen, zei Isegrim. Wij eerbiedigen

Brak slaakte een gil... (blz. 504).

uw smart Roger, maar laat ons eerst met van Rooze afhandelen. Hij verlokte uw kind.

De schoutsknecht wierp een blik vol verachting op den man, die nog eenigen tijd zijn meester geweest was.

Julietta vertelde nu, hoe zij op 't Vijverhuis gedrongen was, Roza doodde en haar voorhoofd met een zwart kruis teekende.

— Dus heeft jonker van Dillen de waarheid verklaard, sprak Isegrim. Schnout Benedictus weigerde zulks te onderzoeken; ook het gerecht liet dit punt in het duister. Het liet zich drijven door van Rooze, die ontzien werd, omdat hij Spaansche beschermers had. Zulke overheden hebben de Vlamingen. Poi van Rooze, bekent gij Roza, dochter van Roger, uit Brugge ontvoerd te hebben?

— Ik herhaal, dat ik u geen verantwoording schuldig ben. Dit is geen wettig hof, zei de gevangene.

— Aldus meent ge u van antwoord te kunnen ontslaan. De rechters zullen oordeelen en het publiek ook. Gij wildet jonker van Dillen uit den weg ruimen, om jonkvrouw van Ramsdijk te winnen. En ge spaardet geen middeelen. We hebben hier de getuigenis van Karel, die Roza haalde, van Brak, die de zaak van het snoer en den brief behandelde, van Benedictus, die u in alles ter wille was om geld en wijn, en eindelijk van Julietta, welke helaas naar wraak op een onschuldige heeft uitgeoefend.

Baron van Wimpele staafde de beschuldiging en stelde Wouter van Dillen voor als een eerlijk en oprecht jonkman.

Het publiek knikte goedkeurend. Agneta boog zich tot Wouter en vroeg :

— Mag ik mij nu verwijderen? O, ik weet genoeg... het is afschuwelijk...

— Isegrim is hier de meester... Ik kan geen beslissing nemen.

— Nog drie getuigen moeten gehoord worden, deelde Isegrim mee. Allereerst de kommandant der stad.

Deze trad binnen en vertelde, dat Pol van Rooze door zijn invloed tot schnout benoemd was, omdat de heer van Dillen te onafhankelijk was en van Rooze zich gemakkelijk zou plooiën.

— De kerel heeft geen karakter, zei hij minachtend.

Dan verschenen de twee gevangen roovers, die zelf gevraagd hadden nun mededeelingen te mogen doen. Een van hen nam het woord en zei :

— Ik spreek ook in naam van mijn lotgenoot. We behooren beiden tot de bende van den Reus.

Het publiek toonde dadelijk aandacht; de bende van den Reus had schrik verwekt en maakte een reis van Nieuwpoort naar Brugge over Ghistel gevaarlijk.

En hier stonden nu twee leden dier bende.

Pol van Rooze was blijkbaar zeer geschrokken. En Karel en Brak keken eikaar veelbeteekenend aan.

— O, de bende van den Reus, zei Isegrim. Mij hebben ze voor den Reus genouden. Ik was de overste der roovers, als ge de heeren van het gerecht geloofdet.

— Hij is onze hoofdman, zei de gevangene, die het woord voerde en hij wees naar jonker van Rooze.

Ieder ontstelde bij die beschuldiging.

— Mijn makker spreekt de waarheid ! verzekerde de tweede roover.

— Jonker van Rooze, ge hoort dat, zei Isegrim. Of wilt gij nog niet antwoorden ?

— Men kan hier alles tegen mij aanvoeren. Het is een schandelijk komplot. En ik verneder me niet door daarop te antwoorden, riep van Rooze uit.

— Wat zegt gij van de beschuldiging ? zoo richtte Isegrim zich tot Brak.

— Het is waar heer, niet waar Karel ?

— Ja, bekende de knecht.

— Wist gij er van Karel, die alle geheimen van uw meester kent.

— Jonker van Rooze, of beter zijn vader is zoo rijk niet als men algemeen dacht. Verre van daar. En jonker Pol zocht naar middelen, om rijk te kunnen leven. Hij vormde twee jaar geleden een kleine dievenbende. Door zijn betrekkingen met de adellijke en andere voorname families kon hij nuttige aanwijzingen geven, was hij op de hoogte van reizen, door rijke personen ondernomen. Zijn bode was zekere Dolf, over wien Bianca getuigd heeft, maar die nog vrij loopt. Daar het in de streek van Ghistel te eentonig werd — men reisde niet veel meer ginder — zocht van Rooze een ander veld. Dolf moest knecht worden bij boer Rijkaart in de Moeren, om daar spion te spelen. Er bestonden plannen om ginder eenige goede slagen te doen. Maar Dolf deed een dwaasheid. Hij stal de zilveren tasch van jonkvrouw van Loo, toen deze ziek op de hoeve lag. En dat kwam uit. Dolf werd bijna gevat. Hij kon nog ontkomen over 't ijs. Jonker van Rooze was daarover woedend en hij gelastte Brak Dolf uit den weg te ruimen. Hij meende dat Dolf, door zich te vergeten met dergelijke beuzelarijen onbetrouwbaar werd. Dolf kreeg lucht van de zaak en maakte zich uit de voeten. Bianca ging met hem mee.

— Dus was jonker van Rooze de eigenlijke hoofdman der rooversbende? nernam Isegrim.

— Ja... Nu moet ik er bijvoegen, dat de kerels daar dikwijls op eigen nand optraden. En ik wil alles opbiechten, hopend genadig behandeld te worden voor mijn oprechtheid. Toen jonker van Dillen uit Engeland terug keerde, zag jonker van Rooze hem te Brugge in « Het Wapen van Damme. » En mijn meester wilde met jonkvrouw van Ramsdijk huwen, om haar fortuin en dat van haar oom te krijgen.

— Daarom ? vroeg Isegrim.

— O, ja, hij heeft het mij dikwijls gezegd. En hij zou wel gezorgd hebben, dat de oude baron niet lang meer leven kon...

Agneta huiverde, toen ze dit alles hoorde.

— Maar, vervolgde Karel, van Rooze wist, dat jonker van Dillen zou terugkeeren en deze meer met jonkvrouw van Ramsdijk bevriend was dan hij. Toen hij nu te Brugge jonker van Dillen zag, ging hij den volgenden morgen de roovers verwittigen, dat er eene voorname reiziger zou komen. Hij gebood zelf hem te dooden. Maar toen de mannen vernamen, dat het den zoon van den Nieuwpoortschen schout gold, besloten ze hem als gijzelaar te houden, omdat een van hun vrienden gevangen was. Maar jonker van Dillen werd bevrijd.

— Door mij, zei Isegrim. Wel, wel, dit zijn belangrijke onthullingen.

— Huichel niet, riep van Rooze tot den hoofdman. Dit alles is een be-stoken spel.

— O, ja, ieder liegt... gij alleen zijt eerlijk ! Hoe kwaamt ge aan het geld voor uw levenswijze, die veel uitgaven vergde.

— De familie van Rooze is gefortuneerd... Dat wil ik u wel zeggen, maar overigens verwaardig ik me niet dien laster te weerleggen.

— Ik zal een nieuwen getuige ontbieden, sprak Isegrim. En we zullen zoo lang de zitting schorsen.

Hij verwijderde zich...

Van Rooze mocht neer zitten. Hij steunde het hoofd in de handen en ver-meed Agneta aan te zien.

Jonkvrouw van Ramsdijk hield de oogen naar den grond. Wouter was op-gestaan en sprak met Adelbert van Loo verder in de zaal.

Men hoorde Benedictus zuchten. Brak en Karel fluisterden met elkaar.

Onder het publiek werd er druk gebabbeld over alles wat men vernomen had.

Een kwartier later keerde Isegrim terug.

— De zaak wordt verder behandeld, sprak hij. Jonker van Rooze be-schuldigt ons, dat wij een komplot tegen hem voeren. We zullen nu een getuige noo-ren, dien hij daarvan wel niet zal verdenken.

En daar verscheen baron van Rooze, Pols vader.

Hij keek schuw om zich heen. De gebeurtenissen hadden hem bij zijn verblijf te Nieuwpoort wel zeer onaangenaam verrast. Nu stond hij hier bevend en gansch otndaan.

— Baron van Rooze, zei Isegrim, gij weet waarvan uw zoon beticht wordt; dit hebben wij openbaarlijk vermeld. Maar een nieuwe beschuldiging is bij de andere gevoegd en in verband daarmee wensch ik u eenige vragen te stellen. Bezit gij een groot fortuin ?

— Neen, antwoordde Pols vader. Ik heb zware verliezen geleden...

— Toch leidde uw zoon een rijk leven... Hoe kwam hij aan de middelen daartoe ?

— Hij had eigen inkomsten.

— Welke ?

— Dat weet ik niet...

Baron van Rooze zei dit op onrustigen toon.

— Maar ge zult het hem toch wel eens gevraagd hebben, veronderstel ik...

— Ja... Ik kreeg nooit een duidelijk antwoord...

— Men beschuldigt uw zoon, dat hij aan 't hoofd eener rooversbende stond.

Baron van Rooze verbleekte.

— Dat kan niet zijn ! riep hij uit Mijn zoon is een edelman...

— In naam, maar zijn daden getuigen het anders...

— Zijn leven was voor mij verborgen.

— Dus van u ontving hij het geld niet voor zijn vele uitgaven ?

— Neen !

— Gij hoort het, jonker van Rooze, hernam Isegrim. Of liegt uw vader

— Mijn vader bedenkt zeker niet, dat hij voor mannen zonder gezag staat; anders zou hij u niet antwoorden.

— Uw eeuwige uitvlucht.

— O, mijn zoon, toch... mijn zoon ! kermde baron van Rooze ...

Hij wankelde, en ware Wouter van Dillen hem niet te hulp geschoten, hij zou gevallen zijn.

Bezwijmd werd hij weggedragen...

— Jonker van Rooze, voor de laatste maal vraag ik u, of gij wenscht, dat uw verdediger het woord neme ! sprak Isegrim.

— Ik ben een krijgsgevangene en protesteer tegen deze behandeling.

— Gij zijt geen krijgsgevangene, maar staat hier terecht als misdadiger. De zaak is geëindigd. Het woord is nog aan den aanklager.

Baron van Wimpele stond recht. Hij somde de misdaden van Pol van Rooze op en eischte de doodstraf tegen hem.

Dan handelde hij over Benedictus.

Deze openbare ambtenaar heeft zich schuldig gemaakt aan valsche getuigenis, zei baron van Wimpele. Hij heeft op schandelijke wijze zijn eed geschonden, zijn gezag misbruikt.

— Ik wist niet, wat ik deed ! kermde de schout van Loo. Ik was ziek in 't hoofd. O, heb genade met mij !

— Zwijg ! gebod Isegrim.

En baron van Wimpele vervolgde :

— De schout van Loo dekte het kwaad van Pol van Rooze, bevorderde de ontvoering van een meisje. Hij legde de schuld van den moord op jonker van Dillen, weigerde een onderzoek te doen en was van Rooze in alles ter wille. Zijn straf kan niet lichter zijn dan die van Pol van Rooze zelf.

— Genade ! hilde Benedictus. O, van Rooze heeft me verleid... Ik was hem geld schuldig en ik moest doen wat hij eischte...

— De schout van Loo bekent nog meer, hoe laf en gemeen hij zijn ambt uitoefende, vervolgde baron van Wimpele. Ook hij verdient de doodstraf.

— Neen, neen ! schreeuwde Benedictus. O, ik wist niet wat ik deed... ik durf niet sterven...

Hij maakte zooveel gerucht, dat hij de zitting stoorde en Isegrim hem door soldaten liet verwijderen en bewaken.

Baron van Wimpele begon daarna over Brak en Karel en noemde hen verdorven sujetten. Maar ze waren de dienaren van iemand, die hen tot het dooze had gedreven. Voor Brak vroeg hij het afkappen van de linker hand en het brandmerk. Karel moest nog terecht staan voor den moord op baron van Ramsdijk.

En dan wees de aanklager naar de Spaansche. Hij verzocht haar afzonderlijk voor het hof te dagen, en daar over haar lot te laten beslissen.

— Ja ! riep Roger. Ze moet gevonnisd worden.

— Het zal gebeuren, verzekerde Isegrim.

— Ik heb misdaan, maar zijn mijn diensten dan geen boetedoening ? vroeg Julietta.

Met fonkelenden blik keek ze den hoofdman aan. Deze gaf een wenk aan soldaten, die de Spaansche wegleidden.

— De rechters zullen beslissen, sprak Isegrim. Ik verzoek hien in de zaal achter deze in geweten te beraadslagen.

En nu wachtte men op de uitspraak.

Agneta keek Wouter van Dillen aan.

— O, vraag Isegrim, of ik mij nu verwijderen mag! smeekte ze. Ik word onwel...

Wouter ging bij den hoofdman en dadelijk keerde hij terug.

— Gelief mijn arm te nemen, zei hij. Ik zal u in een ander vertrek leiden. Bedenk, dat wij ons straks naar uw woning moeten begeven.

Op van Dillen leunend, verwijderde Agneta zich.

Van Rooze keek hen na.

— Ha, de huichelaar, de valschaard, die met oproermakers heult! schreeuwde hij, zijn woede niet meer meester.

Agneta wendde 't hoofd. Ze wierp op jonker van Rooze een blik vol verachting. Het was de laatste maal, dat ze hem zag...

De rechters keerden terug. Het was doodstil in de zaal. Hun voorman nam het woord en las het vonnis voor. Ze hadden Pol van Rooze, Brak en Karel, zijn dienaren schuldig bevonden aan de hun ten laste gelegde misdaden, Benedictus, schout van Loo, aan valsche getuigenis, schending van zijn eed en misbruik van gezag; ze veroordeelden deswegen Pol van Rooze en Benedictus tot de doodstraf met het zwaard, Brak tot het verlies van de linkerhand en tot brandmerk; en Karel tot dezelfde straf, moest hij onschuldig worden bevonden van de andere betichting.

Men had Benedictus in de zaal terug gebracht. De kerel ging geweldig te keer.

Isegrim maakte dan bekend, dat de doodvonnissen denzelfden namiddag te drie ure zouden uitgevoerd worden. Slechts een kon in dit gebied genade verleen.

— Dat ben ik, graaf van Moerheide, zei hij. Zoo is mijn ware naam.

Deze onthulling wekte een gemompel in de zaal. Er waren daar oudere burgers, die het geslacht der van Moerheide's wel kenden.

— Ik voer het gezag in het van 't Spaansche juk bevrijde gebied, hernam de hoofdman. Ik weiger genade te verleen. Het recht moet zijn gang gaan. Van Rooze is een doortrapte misdadiger, Benedictus een valsche ambtenaar. Gij kunt nu oordeelen, welke kerels het Spaansch bestuur u tot magistraten opdrong, om zelf beter meester te kunnen spelen. Morgen zal de zaak van den moord op baron van Ramsdijk behandeld worden en natuurlijk even openbaar.

Van Rooze zat doodsbleek op een bank. Hij vroeg om Isegrim te mogen spreken.

In de kamer achter de rechtszaal kwam de hoofdman bij hem.

— Wat wenscht ge? vroeg hij.

— Als ik in uw dienst treed, schenkt gij mij dan 't leven?

— In mijn dienst... Maar, lafaard, voor wien houdt gij ons?

— Vele vrienden zouden me volgen en uw leger versterken.

— Uw roovers zeker! Wij zijn eerlijke mannen en dulden geen schurken.

— Maar moet ik dan waarlijk sterven? stamelde van Rooze.

— Ja... Gij hebt drie uren om u op den dood voor te bereiden.

— Is dat ernstig?

— Natuurlijk... Meent gij, dat wij komedie gespeeld hebben ?

— Schenk me dan toch genade ! riep van Rooze.

— Neen ! Gij hebt uw straf verdiend. En uw vonnis is nog mild. Ge zijt waard op het rad gebracht te worden.

Van Rooze zonk op de knieën.

— Genade ! smeekte hij. O, ik ben nog zoo jong...

— In jaren, ja... Het is gelukkig, anders ware het aantal uwer misdaden nog veel grooter.

— Dood mij toch niet ! Maar het is verschrikkelijk. Ik dacht, dat het een proces was voor den vorm.

— Ge leert het nu anders...

— Om mij te schandvlekken voor de menigte, ter wille van jonker van Dillen.

— O, en ge hooptet de rollen om te keeren, als de Spanjaarden terug komen, wat volgens u moet geschieden.

— Dood me niet ! hernam Pol. Verban me dan...

— Opdat gij elders uw boos leven zoudt kunnen voortzetten ! Dit alles is nu nutteloos. Ge hebt geweigerd u te laten verdedigen, wat trouwens een onmogelijke taak was. Denk nu aan de eeuwigheid...

— Sterven ! kermde van Rooze...

De soldaten grepen hem vast.

— De veroordeelden blijven in Duinenhuis, zei Isegrim. Hier zal de priester bij hen komen.

Hij verliet de kamer.

In de gang stond Wouter van Dillen.

— Hoofdman, kunt ge van Rooze geen genade schenken ? vroeg hij.

— Onmogelijk...

— Zijn straf veranderen...

— Neen ! Het volk zou terecht beweren, dat wij zonen van adellijken nuuze begunstigen. Dat mag niet. Het vonnis is verdiend. Ik bid u, Wouter, dring niet aan !

— 't Zij dan zoo... En Benedictus ?

— Zal ook sterven. Wij moeten toonen, dat we onkreukbare ambtenaren willen !

— En de Spaansche ?

— Die zal ik van den dood redden, maar uit Vlaanderen verbannen. Dat is voor de diensten, ons bewezen, want toch heeft ze een gruwelijken moord bedreven. Haar zaak wordt morgen behandeld.

— Ik ga nu met jonkvrouw van Ramsdijk naar haar woning.

— O, ja, ik heb een ambtenaar aangeduid, om u te vergezellen. En breng het geld naar Duinenburg.

In de stad werden de rechtszitting en het vonnis druk besproken...

En menigeen nam zich voor om vanmiddag de terechtstelling van Pol van Rooze en Benedictus bij te wonen...

De meesten keurden het vonnis goed. Met ontzetting vernam men welk leven de jonkman, dien men hier tot schout benoemd had, achter den rug had.

Brakwas naar de gevangenis teruggevoerd. Angstig stond hij in de

zaal, waar men kort te voren Jacqueline gemarteld had. Daar zag hij den beul en zijn knecht binnen komen, gevolgd door een chirurgijn.

Brak slaakte een gil. Instinctmatig stak hij zijn handen achteruit, begrijpend, dat men al dadelijk zijn vonnis zou uitvoeren.

Een soldaat en een beulsknecht grepen hem vast.

— Nu al, nu al ! schreeuwde Brak.

— Waarom te wachten ? Het moet toch gebeuren, zei de beul. En gij komt er nog goed van af. Ge hadt heel wat anders verdiend. Wensch u zelf geuk, dat ge aan de galg ontkomen zijt...

De angst laaide den schelm in den blik. Men sleurde hem naar een blok. Zijn linkerhand werd er aan vastgebonden... Men zou hier een der barbaarsche straffen van dien tijd toepassen...

— Kijk, zei de scherprechter, hier is al een ijzeren handje, dat in deze zaal ter uwer gedachtenis bewaard wordt... Het handje zal getuigen van uw hand, waarmee ge zooveel schelmstukken verricht hebt...

Had een burger een zijner naasten gedood of gekwetst, dan werd de herinnering aan die misdaad bewaard. De schuldige moest, op zijne kosten, in hout of steen, een nabootsing laten maken van 't werktuig of 't wapen, dat hij gebruikt had. Zoo zag men, kort geleden, nog op het stadhuis van Sluis een steenen hamer, ter herinnering aan een knecht die met zulk een voorwerp zijn meesters gedood had. In 't gerechtshof te Veurne zagen wij een ijzeren vuist. En een afschrift vermeldde, dat deze daar in de 15^e eeuw geplaatst was geworden ter herinnering aan een burger, die den baljuw van Vleteren in diens ambtsuitoefening een vuistslag toegediend had.

Een ander inwoner moest er een ijzeren hoofd tentoonstellen, omdat hij een der oversten der stad gescholden had. Te Damme aan het stadhuis hangen twee steenen.

Wellicht zal dus een der burgers van Damme iemand met steenen gedood of gekwetst hebben. En dank aan de tentoonstelling dier voorwerpen, moesten de inwoners zich steeds herinneren, wat de veroordeelde op zijn geweten had. Misschien werden ook die steenen gebruikt, om ze een kwaadspreekster om den hals te hangen en ze zoo tot een wandeling te verplichten... (1)

Brak kermde van angst...

— O, heer, pijnig me niet te veel ! smeekte hij...

— Wees tevreden, dat gij niet vaart als uw meester ! hernam de beul.

Het was dezelfde, die vroeger dienst deed, en zich nu gemakkelijk schikte naar het nieuw gezag.

De chirurgijn maakte zijn verbandmiddelen gereed, om het bloed te steipen... Zou het helpen ? Zeer dikwijls werd zoo'n verminking door den dood gevolgd.

Brak wachtte sidderend op zijn straf...

— Isegrim is rechtvaardig, zei de beul. Vroeger werd een heer gespaard en boette vooral de dienaar... Nu is het andersom... Ja, Brak, gij moogt u gelukkig prijzen...

De veroordeelde vond het blijkbaar een schrale troost... Hij dacht maar aan 't oogenblik... en keek schuw naar het scherpe kapmes, dat de knecht van den scherprechter in de hand hield...

(1) A. Hans. Kerlingaland.

— Ik ben gereed, zei de dokter...

— We moeten nog even op den magistraat wachten...

Deze kwam toch spoedig en las het vonnis weer voor. Hij diende Brak dan een strenge vermaning toe en herinnerde hem aan de goedgunstigheid der rechters...

— Eerst het brandmerk, zei de magistraat.

— Ja, heer, antwoordde de beul...

Wat achteraf stond een vuurpot. Snel nam de knecht een gloeiend ijzer en reikte dit aan zijn meester over.

De soldaat en de helper hielden Brak in bedwang... En vlug werd de snelm op het voorhoofd geteekend met het schandmerk, dat hem overal kenbaar zou maken als een gestraften boef.

Een vreeselijke gil klonk... Maar daarop volgde een gehuil als van een wild dier. De beul had dadelijk na het toebrengen van het brandmerk, de nand afgekapt... Brak bezwijmde. Men legde hem op een bank. De chirurgijn deed hem het verband aan...

Karel had in een kamer daarnaast het geschreeuw gehoord. Hij was goudsbleek. Men leidde hem binnen. Hij moest zijn makker aanzien.

— Gij krijgt van 't zelfde laken een pak, zei de magistraat, maar van-aag nog niet... We zullen afwachten, wat het gerecht verder over u beslist.

En Karel werd naar een cel geleid, waar hij nog een ontzettenden namiddag en nacht moest doorbrengen. In een ander hok zat Fien, de meid van baron van Ramsdijk. Haar oogen waren rood van weenen. De deerne had al dikwijls naar Agneta gevraagd, maar men weigerde de jonkvrouw te halen.

Aan baron van Wimpele had ze alles bekend.... ook hoe ze met Karel geëefd had.

Bianca verbleef eveneens nog in de gevangenis; men zou haar niet straffen, maar ze moest hier blijven, omdat men haar wilde beletten spionage te drijven.

DE EENZAME WONING.

Wouter van Dillen leidde, na afloop van de rechtszitting, jonkvrouw van Ramsdijk naar de koets.

De ambtenaar, die hen vergezellen zou, reed te paard bij het geleide.

Wouter en Agneta zaten dus alleen in het rijtuig.

— Wordt het vonnis dezen namiddag uitgevoerd? vroeg de jonkvrouw.

— Ja... Er is niets aan te doen. Ik heb Isegrim om genade voor Pol van Rooze gevraagd, maar hij weigert.

— Gij hebt dat gevraagd.

— Ja... Ik eisch zijn bloed niet...

— O, Wouter, wat zijt gij edel! En kunt ge mij ooit vergeven, wat ik jegens u misdeed?

— Van Rooze was sluw...

— En dat ik hem geloofde!

— Ge moest mij beter kennen... Maar, ja, hij misleidde u.

— Ik was toch lichtzinnig. Doch hij was zoo duivelsch begonnen met die geschiedenis van Roza's ontvoering. En bij u thuis groeide het misverstand.

— Hoe dan?

— Door allerlei voorvallen.

En Agneta vertelde die, hoe ze op Wouters houding lette, wanneer men sprak over de dienstbode op den Reiger, hoe ze hem bij avond door den hof het huis zag verlaten en al zoo meer. En dan het gekonkel met het parelsnoer.

Agneta sprak levendig, als om zich te verdedigen en nog was ze daarmee bezig, toen het rijtuig het landgoed bereikte.

— We zijn er, zei Wouter...

En hij brak aldus haar mededeeling af.

De ambtenaar voegde zich bij hen en het drietal betrad de eenzame woning.

— Jonkvrouw van Ramsdijk, wilt gij ons voorgaan naar de bewaarplaats van het geld? zei de ambtenaar.

— Moet ik daarbij zijn! vroeg Agneta.

— Maar natuurlijk!

— Kunnen wij het niet uitstellen?

— Neen! Isegrim wil, dat deze zaak geregeld worde, om te vermijden, dat kwaaddoeners hier hun slag slaan.

— 't Zij dan zoo!

Agneta daalde de trap af en wees de ijzeren deur...

De ambtenaar opende die.

— We moeten licht hebben, zei hij.

Een soldaat, die boven de wacht hield, bracht een lantaarn... De ambtenaar trad het eerst binnen, dan volgde Agneta, daarna Wouter.

— O, H. Maria..., bloed nog!

Daar waren nog de sporen van den moord.

— Moed, zei Wouter. Het zal hier niet lang duren.

De ambtenaar sloot de vaatjes met het goud en verzegelde ze.

Dan werden krijgslieden geroepen, die de tonnetjes naar boven moesten roffen en op een huifkar sleuren. Johannes, de oude koetsier, stond daar bij het mager paard.

De kostbare vracht werd geladen en door soldaten omringd.

Agneta sloot zelf het verlaten huis en steeg in de koets met Wouter. De ambtenaar zou te paard meerijden tot Nieuwpoort.

— En daarvoor heeft mijn oom zijn gansche leven bedorven en het dan moeten laten, zei Agneta, wien dit bezoek sterk aangegrepen had.

Ze schreide en Wouter voelde medelijden met haar...

Maar hij beheerschte zich. Hij dacht aan Jacqueline... Hij had nu zijn keus gedaan en wilde met Agneta thans niet te vertrouwelijk spreken.

Een wijle heerschte er stilte.

— En om het geld zou van Rooze mij gehuwd hebben! riep het meisje aan uit. Dat is mij vanmorgen duidelijk geworden.

— O, ik wist het al lang, sprak Wouter wat bitter.

— Hoe dank ik u, dat ge me toen op dien avond ontvoerd hebt; ik was zoo verblind... Maar hadt gij mij niet weggehaald, dan ware ik nu misschien de vrouw van van dien ter dood veroordeelden schurk. En ik weet thans hoe het tegen uw wil was, dat Isegrim mij als gijzelaarster hield.

— Hij zou u trouwens nooit iets misdaan hebben.

— Maar Wouter, kunt ge nu niet begrijpen, hoe ik in dwaling moest verkeerem! Ik heb u alles verklaard.

— Straks kom ik ook uw ouders geluk wenschen, zei Jacqueline.

— Toch hadt ge mijn verdediging moeten aanhoren. Maar ik mocht niet spreken ! En waarom hebt gij in 't begin bijvoorbeeld Livina of moeder niet in kennis gesteld met de geschiedenis van het parelsnoer.

— Ik durfde niet... Ik had zoo'n medelijden met hen.

— En verachting voor mij ! En dan nog... was dat alles een reden, om aadellijk van Rooze tot verloofde te nemen ?

— Ik voelde me zoo ongelukkig en ik snakte er ook naar zoo spoedig mogelijk van ooms voogdij bevrijd te worden. Ge weet, hoe somber mijn leven was. Wouter, vergeef me alles !...

Smeekend keek ze hem aan. En van Dillen ontroerde diep. Neen, de liefde was niet verstorven... Maar toch verzette hij zich tegen zijn gevoel.

— Jonkvrouw, geef mij tijd, om dit alles te overdenken, zei hij. Er gaat me nu zoo veel, door 't hoofd. Ook mij grijpt het gebeurde met van Rooze aan... Ik zal bij zijn terechtstelling niet tegenwoordig zijn. Ik zou het niet kunnen zien, hoe hij, een zoon van zulken huize, als een misdadiger sterft.

— Gij zijt edel, Wouter... Van Rooze die u eerst aan roovers overleverde, u dan zoo sluw ten val wilde brengen, op zulk een lage wijze tegen u konkelde en tegen uw familie...

— Ja, ik weet het... En toch... zijn lot is gruwelijk. Hij wacht nu op zijn einde... hij heeft nog twee uur te leven...

— O, mocht hij zich nog bekeeren !

— Dat bid ik... Dat hij tenminste boetvaardig sterve !

— God geve het...

— Ook voor den schout van Loo heb ik genade gevraagd, maar te vergeefs. Isegrim is zeer streng. Die Benedictus heeft geest en lichaam door drank vernield...

Weer zwegen ze een heele poos...

— Daar is Duinenburg al, zei Wouter en hij was tevreden, dat het gesprek ten einde was.

De koets reed het voorplein op. Van Dillen hielp Agneta uitstappen en leidde haar binnen.

Het nieuws van de rechtszitting was al bekend door Adelbert van Loo, die rechtstreeks terug gekeerd was.

Wouter en de ambtenaren zagen toe, dat het goud veilig binnen gebracht werd...

Agneta zat nu bij Livina. Jacqueline wachtte Wouter op in de vestibule... Ze stak hem de hand toe en zei :

— Van harte geluk gewenscht met uw openlijke eerherstelling. Niet, dat ik ooit aan uw eer heb getwijfeld ! Ik ken al lang uw nobel karakter. Maar nu kent gansch Nieuwpoort de waarheid.

— Ik dank u voor deze goede woorden, sprak van Dillen.

En hij was weer onder de bekoring der beeldschoone jonkvrouw.

— Vreeselijk voor van Rooze, zei deze.

— Ja... Ik heb uw vader genade voor hem gevraagd, maar graaf van Moerheide kan die niet toestaan.

— Dan heeft vader een geldige reden, want hij is zoo edel van gemoed.

— Ik eerbiedig natuurlijk zijn beslissing en weet, dat ze alleen door wijsheid ingegeven is.

Zij reikte Wouter de hand en verwijderde zich dan. Met teeren blik keek Wouter haar na. Maar plots stond vader Allepo bij hem.

— Jonkman, fluisterde de monnik, laat geen liefde groeien, die toch sterfen moet.

Dadelijk werd Wouter kregelig.

— Waar moet gij u mee? snauwde hij. Ik duld uw inmenging niet.

— Ik bespaar u slechts geweldige teleurstelling.

— Verklaar u dan ten minste nader.

— Dat kan ik nog niet...

— Welnu, dan verzoek ik u mij met vrede te laten.

— Alleen bezorgdheid voor uw gemoedsrust doet me zoo handelen, hernam de monnik.

Hij ging heen, het hoofd gebogen.

— Hij denkt natuurlijk aan den voornamen rang van Jacqueline, mompeide Wouter. Maar Isegrim hecht niet aan titels. Hij heeft het mij zelf verklaard. Of is er iets anders, dat mij van Jacqueline moet scheiden? Zij is zoo vriendelijk jegens me... En ik bemin haar...

Hij dacht aan Agneta.

— Voor Agneta is het oude genegenheid, zei hij bij zich zelf. Die verwijnt niet plotseling. Maar jonkvrouw van Ramsdijk heeft eens den band verbroken... Dat kan ik niet vergeten, al heeft ze er nu misschien berouw over.

Wouter begaf zich bij zijn ouders. De oude heer van Dillen had de rechtszitting niet willen bijwonen. Hij had meer medelijden dan wrok voor Pol van Rooze. Zijn vrouw was gelukkig over de eerherstelling van haar zoon.

— En Agneta heeft zoo'n berouw over haar houding, fluisterde de moeder tot Wouter. Ge moet nu weer vriendelijk jegens haar zijn.

— Ik kan nog niet...

— Wel, het zal komen...

— Weet ge in wien ik ook mijn vertrouwen verloren heb? hernam mevrouw van Dillen. In Ahasverus, den Wandelenden Jood. Hij moet niet zoo boetvaardig zijn, als hij voorwendt.

— Maar moeder, hij is een avonturier en bedrieger. Ook dat zal wel eens aan 't licht komen.

Zoo besprak men op Duinenburg de gebeurtenissen van dien morgen.

JULIETTA.

De Spaansche zat op een goed bemeubelde kamer van het « Dunenhuus ». Dit was een zeer voornaam gebouw. Tijdens het beleg van Oostende verbleef aartshertogin Isabella er dikwijls.

Men had Julietta dus niet naar de gevangenis overgebracht, maar haar toch de vrijheid ontnomen.

En dat voelde ze diep. Toornig stond ze voor een venster dat uitzicht gaf op de straat. Julietta was zeer gekrenkt. Ze zei tot zich zelve, dat ze recht had op de dankbaarheid van Isegrim. En ze wist nu, dat hij een edelman was.

Niet alleen was de Spaansche gekrenkt, maar ze maakte zich ook hevig ongerust. Wat zou men verder met haar doen? Ze moest voor een gerechtshof

verschijnen, — dat wist ze — en indien dit haar eens veroordeelde ? Die magistraten zetelden daar zoo ernstig.

Ze hechte nog aan 't leven, al was ze feitelijk een menschelijk wrak... Men had Pol van Rooze ter dood verwezen. Zou men haar ontzien ? Was Isegrim of graaf van Moerheide alleen meester ?

Daar werd de deur geopend en Isegrim trad binnen.

— Graaf ! groette Julietta verheugd. Nu ken ik uw waren naam... O, gij komt mij zeker zeggen, dat ik maar voor den vorm hier opgesloten ben ! En ge zult mij in vrijheid stellen. Ik wist wel, dat ik op u mocht rekenen.

Ze keek hem weer lonkend aan. Haar oogen glansden.

— Gij komt me troosten, vervolgde ze. Gij zijt zoo ridderlijk. O, nooit ontmoette ik eens een man als gij ! En ik ben zoo blijde, u hulp verleend te hebben... Graaf van Moerheide, laat mij altijd bij u blijven... ik zal uw dienstmaagd zijn... uw slavin... gij hebt alle macht over mij.

Ze stond echter voor hem in bijna vorstelijke houding. Ze was nog schoon, Junetta en ze had zich dezen dag smaakvol gekleed. Ze was overtuigd indruk te maken.

Isegrim fronste de wenkbrauwen. Hij doorzag haar spel... Ze was weer de lichtzinnige, de lonkster... Ze achtte hem niet hooger dan de mannen, die eens om haar gunst bedelden. Ze meende op hem macht uit te oefenen.

Isegrim keek zeer stroef.

— Mevrouw, zei hij, ik kom u spreken over uw toekomst... Ge weet, dat ge voor een gerechtshof verschijnt. Zoo is het heden morgen beslist geworden.

— En zult ge dat toelaten !

— Roger, de vader van Roza, heeft een aanklacht tegen u ingediend... En wij kunnen die niet verwerpen, want zij is gegrond. Ge hebt zijn dochter gedood, willens en wetens. Ge bekent het zelf.

— Maar gij bezit toch de macht om die aanklacht van de hand te wijzen.

— Ik moet beginnen met het door mij ingestelde gezag te eerbiedigen, en zal dat ook doen.

— En als die mannen mij veroordeelen tot den dood, zooals van Rooze ?

— Dan maak ik gebruik van mijn recht tot genade en zal ik u toelaten vandaan te verlaten. 't Is zeer waarschijnlijk, dat het vonnis streng zal zijn, maar ik wil niet dat gij sterft. Ge hoort dus, dat ik uw diensten beloonen wil...

— Ik had meer gehoopt... In 't openbaar verschijnen voor rechters, weet gij wat dit voor mij beteekent ?

— Maar hebt ge u wel eens afgevraagd, wat het voor dien armen vader beteekende, te vernemen dat gij zijn dochter uit haat jegens een ander wreed vermoord hebt. Hij zat daar met den rouw in 't hart.

— Nu zou ik zoo iets niet meer doen ! En ik heb er spijt over.

— Maar het is toch gebeurd !

Julietta zweeg even...

— Graaf van Moerheide, hernam ze dan, ik zei u, dat ik uw dienstmaagd, uw slavin wilde worden, en ik meen het. Maar ik wil nog duidelijker spreken... ik heb u lief ! O, verstoot me niet...

Isegrim deed een schrede achteruit, keek haar nijdig aan en maakte een afwerend gebaar.

— Mevrouw, sprak hij op strengen toon, blijf ernstig ! Geen woord meer daarvan ! Ik verbied het u. O, hoe durft gij nog van liefde spreken ?

Eensklaps werd ze woedend... Dat gebaar vernederde haar. Die taal ook. 't Was of Isegrim haar een zweepslag toediende.

— Met grove ondankbaarheid word ik behandeld ! riep ze uit. Ik leverde u Nieuwpoort...

— Gij hebt ons diensten bewezen, dat erken ik. Dit beteekent echter niet, dat wij zonder uw hulp buiten Nieuwpoort zouden gebleven zijn. En dan hadt gij bij dat alles uw eigen doel : van Rooze treffen... Wraakzucht dreef u.

— Moet hij vanmiddag sterven ?

— Ja...

— Mag ik daarbij zijn ?

— Neen, het kan niet... Gij zijt nu onder bewaking...

— Wat, gij weigert me van Rooze 't schavot te zien bestijgen ? En ik, die dat bewerkt hebt, ik, die zoo gehoopt had hem in zijn vernedering en angst te aanschouwen !

— Ik weiger het beslist. Jonker van Rooze is door het gerecht veroordeeld. Ik, die dit gerecht ingesteld heb, leen mij niet tot wraak. Het zij u genoeg te weten, dat van Rooze het loon zijner misdaden ontvangt.

— Had ik alles kunnen voorzien ! Maar neen, er is geen dankbaarheid.

— Nog eens, ik kom u gerust stellen omtrent uw lot...

— En dan jaagt ge me buiten Vlaanderen ! Ge kunt me even goed aan de Spanjaarden uit leveren als verraadster...

— Neen, men zal u naar Frankrijk voeren, waar ge veilig zijt. Denk daar over uw leven en kom tot inkeer. Ook voor u is er een eeuwigheid.

— Ik heb uw zedepreken niet noodig. Ik word gehoond. Ik had dat van u toch niet gedacht. Ge waart altijd zoo vriendelijk.

— Ik heb u hoffelijk behandeld en doe dat nog. Ik heb medelijden met u... maar ge houdt me toch niet voor onnoozel, hoop ik. O, het kan zijn, dat gij andere plannen koesterdet, maar mevrouw, gij staat niet tegenover een man als uw vroegere vrienden, maar tegenover iemand, die zedelijkheid als een deugd beschouwt.

— Kan ik het helpen, dat ik liefde voor u gevoel !

— Zwiig daarover ! Ge dwingt me harde dingen te zeggen. Nooit hebt gij ware liefde gekend... Anders zoudt ge zoo niet geleefd hebben... Ge meent toch niet, dat het liefde was die u eens verbond aan van Rooze, wiens terechtstelling ge nu zoudt willen bijwonen...

— Waarom kunt ge me dat niet toestaan ? vroeg Julietta, wiens gedachten snel gingen.

— Omdat ge thans niet vrij zijt...

— Maar van uit een of ander huis !

— Omdat ik niet wil meewerken tot het voldoen van wraakgevoel. Het is zeer erg, dat van Rooze gekomen is, tot waar hij straks zal staan, maar gerecht is geen wraak !

— En ik die uw dochter heb helpen redden ! Mij weigert ge elke gunst !

— Ik sta u de grootste toe, uw leven, omdat ik oordeel, dat gij genade hebt verdiend door uw medewerking tot het welgelukken onzer plannen... Daarom ook breng ik u in dit gebouw onder dak en niet in de gevangenis.

— Het ontbrak er waarlijk nog aan, dat ge mij in een donker hol liet werpen !

— Mevrouw, kom toch eens tot u zelve. Denk aan Roza, een jong meisje, dat op een dwaalweg geleid werd, maar toch de liefde bezat van een vader en een moeder. Gij doodt haar, om van Rooze te treffen. Beeld u toch eens de smarte der ouders in !

— Zoo ver heb ik nooit gedacht !

— Doe het dan nu ! Ik heb u vroeger al op het gruwelijke van die misdaad gewezen. Thans zaagt gij den vader. En morgen zult ge tegenover hem staan.

— Wat, moet ik dien man terug zien ?

— Natuurlijk ! Voor het gerechtshof... Hij is uw aanklager.

Julietta verbleekte toch bij die gedachte.

— Dat schrikt u af, hernam Isegrim, en het is een bewijs, dat gij toch besef hebt van uw misdaad. Nog eens, denk na en het zal u leiden tot den eersten stap op een beteren weg.

— Ik beloof het u... Maar toch zou ik gaarne van Rooze zien sterven. O, nem te aanschouwen op het schavot, hier te Nieuwpoort, waar hij schout was. En dat de menigte hem uitjouwe !

— Mevrouw, ons gesprek is geëindigd, hernam Isegrim, op koelen toon. Gij zult de terechtstelling niet zien. Ge weet dus, dat ge genade verwerft. Tot morgen !

Isegrim ging heen. Julietta uitte een vloek.

— Hij wil me niet, die ongelikte beer ! siste ze. Hij verstoot me... Hij is zeker zoo'n heilige... Mislukt mijn plan ! Voor mij is er geen weelde en glorie meer. Als bannelinge kan ik in den vreemde zwerven... En van Rooze mag ik niet op 't schavot zien. O, kon ik nog een ontmoeting hebben met hem ! Waarom gaf ik te veel toe aan mijn wraakzucht. Als Julietta's geest kon ik van Pol gedaan krijgen, wat ik wilde. En nu bezit ik niets... zal ik arm en ellendig ronddolen...

De Spaansche was nog de verdorven vrouw.

Een officier kwam dan op de kamer, en zei :

— Gelief mij te volgen !

— Waarheen ?

— Naar een ander verblijf...

— Toch niet in de gevangenis ?

— Neen, mevrouw ! Gij blijft in dit gebouw.

Hij leidde haar naar een achterkamer, die uitzag op den hof. Isegrim wilde niet dat Julietta op straat kon kijken.

— 't Is hier veel somberder ! kloeg ze.

— Ge zult niets te kort hebben, sprak de officier.

— Waarom die verandering ?

— Ik volg de mij gegeven bevelen op...

Een vrouw bracht het middageten... En Julietta had wel het gevoel een gevangene te zijn. Al was ze nu gerust gesteld omtrent haar lot, toch krenkte die behandeling haar zeer.

Neen, ze besefte niet ten volle het afschuwelijke van haar misdaad, den moord op Roza, daar in 't eenzame Vijverhuis te Loo.

DE TERECHTSTELLING.

In datzelfde « Dunenhuus » vertoefde ook Pol van Rooze. Isegrim had zijn bede om genade dus afgewezen. En de veroordeelde voelde nu, dat alles bittere ernst was. Een wijle zat hij alleen. En hij weende.

— Sterven ! kermde hij. Vandaag nog ! Is het dan waarlijk zoo ! Is er geen hoop meer ! Ik op het schavot ! Maar het kan niet... ik wil niet sterven... Ik durf niet... Isegrim doet maar zoo, om me angst aan te jagen.

Een officier kwam binnen.

— Jonker van Rooze, hebt gij nog verlangens ? vroeg hij. Zoo ja, zeg ze mij, en ik zal zien, of wij ze kunnen inwilligen. De tijd is kort.

— Maar moet ik dan waarlijk sterven ? riep van Rooze uit !

— Ja !

— Is er voor mij geen genade meer ?

— Ge weet, dat uw verzoek om genade verworpen is geworden ! Ik kan u niet de minste hoop geven.

— Maar het is verschrikkelijk...

— Jonker, ik herhaal u mijn vraag. Hebt ge nog verlangens ?

— Kan deze terechtstelling dan niet verdaagd worden ?

— Neen, ze heeft heden namiddag plaats !

Van Rooze maakte een wanhopig gebaar.

— Ik zou jonkvrouw van Ramsdijk willen spreken, hernam hij.

— Jonkvrouw van Ramsdijk heeft Nieuwpoort reeds verlaten.

— Met Wouter van Dillen zeker !

— Inderdaad !

— Ha, hij overwint... Maar de jonkvrouw zou mijn bede om genade steunen !

— Het kan niet baten... Jonker van Dillen zelf heeft aan den hoofdman verzocht, uw vonnis te verzachten en u het leven te sparen. Maar het werd niet toegestaan.

— Dan huichelde hij. Van Dillen verblijdt zich natuurlijk over mijn ongeluk.

— Gij beoordeelt hem onrechtvaardig.

— Laat Julietta dan hier komen.

— Onmogelijk !

— Zij zal medelijden met me hebben.

— Ze mag niet bij u toegelaten worden. En ze zou geen deernis toonen, want ze heeft gevraagd uw terechtstelling te mogen bijwonen, wat haar echter streng geweigerd is.

— Maar kan ik dan niet gered worden ?

— Het recht moet zijn loop hebben. Wilt gij uw vader en zuster nog zien ? Dat mag !

— Neen, neen ! riep Pol op heftigen toon... Het zou te vreeselijk zijn... O, mijn arme zuster ! Maar ja, haal haar... zij zal genade afsmeeken !

— Nutteloos ! Ik herhaal u, dat niemand u van het schavot redden kan. Denk dus aan de eeuwigheid. Ge staat op den drempel daarvan...

— Welnu, ik wensch mijn zuster te zien...

— En uw vader ?

A. HANS

De Heks van Nieuwpoort

Uitgaaf B. H. HANS, Contich.